

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 28 marca 2023 r.

Pozycja 65

POSTANOWIENIE z dnia 8 lutego 2023 r. Sygn. akt Ts 69/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Mariusz Muszyński – przewodniczący
Jakub Stelina – sprawozdawca
Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 lipca 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej J.A.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 30 kwietnia 2019 r. (data nadania) J.A., reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru (dalej: skarżący), zarzucił niezgodność art. 4 w związku z art. 6 ust. 1-3 w związku z art. 7 w związku z art. 17 w związku z art. 18 w związku z art. 36 ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 30, poz. 240, ze zm.) w związku z § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1936 r. o uznaniu Statutu Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 72, poz. 517; dalej: rozporządzenie RM) w związku z § 29 w związku z § 5 pkt 13 w związku z § 35 Statutu Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącego załącznik do przedmiotowego rozporządzenia RM z: 1) art. 53 ust. 1, 2 i 5 w związku z art. 25 ust. 1, 2, 3 i 5 w związku z art. 12 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2) art. 64 w związku z art. 21 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 zdanie 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji.

Postanowieniem z 21 lipca 2020 r. (doręczonym skarżącemu 27 lipca 2020 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał stwierdził, że rozpatrywana skarga nie została wniesiona przez uprawniony podmiot. Prawo do wystąpienia ze skargą do Trybunału mają tylko te podmioty, którym przysługują konstytucyjne wolności lub prawa. Wskazane w skardze wolności i prawa przysługują

Muzułmańskiemu Związkowi Religijnemu w Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: MZR), nie zaś Gminie Wyznaniowej MZR w W. (dalej: Gmina Wyznaniowa), z powodu utraty przez nią osobowości prawnej przez jej zniesienie 31 stycznia 2017 r. W konsekwencji Trybunał uznał, że skarga konstytucyjna została wniesiona przez podmiot nieistniejący i odmówił nadania jej dalszego biegu.

Na powyższe postanowienie skarżący złożył – w ustawowym terminie – zażalenie. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie art. 56 ust. 1 w związku z art. 61 ust. 2 w związku z art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) w związku z art. 79 Konstytucji, polegające na odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej przez wadliwe przyjęcie, że Gmina Wyznaniowa nie jest podmiotem uprawnionym do wniesienia skargi konstytucyjnej. W jego ocenie Trybunał przedwcześnie uznał utratę przez Gminę osobowości prawnej. Skarżący wskazuje ponadto, że przedmiotem skargi są przepisy, które „stanowią podstawę pozbawienia [Gminy Wyznaniowej] osobowości prawnej, co w konsekwencji sprawia, że do oceny rzeczywistego statusu [Gminy Wyznaniowej] niezbędne jest merytoryczne rozpoznanie skargi konstytucyjnej”.

W konsekwencji wskazano również naruszenie: art. 6 ust. 1 w związku z art. 13 w związku z art. 9 ust. 1 w związku z art. 11 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284; dalej: „Konwencja”) oraz art. 6 ust. 1 w związku z art. 13 Konwencji w związku z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175), polegające na zamknięciu Gminie Wyznaniowej drogi prawnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał rozpatruje zażalenie w składzie trzech sędziów na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznając zażalenie bada zakwestionowane postanowienie pod kątem prawidłowego zidentyfikowania w nim przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty sformułowane w zażaleniu nie podważają podstawy odmowy nadania skardze dalszego biegu.

3. Niniejsza skarga konstytucyjna, jak wskazuje Trybunał, została wniesiona przez pełnomocnika J.A. – wskazanego jako skarżący – powołującego się na pełnienie funkcji Muftiego. Jednocześnie sprecyzowano, że nie działa on w interesie własnym, lecz jako organ, czyli Mufti, w imieniu Gminy Wyznaniowej w W., uprawniony z mocy prawa do działań prawnych w imieniu Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: MZR) i jego poszczególnych gmin wyznaniowych.

W skardze wskazano na naruszenia praw podmiotowych Gminy Wyznaniowej, zatem skarżącym *de facto* jest Gmina Wyznaniowa w W. (dalej: Gmina Wyznaniowa), reprezentowana przez J.A., w imieniu której wniósł skargę profesjonalny pełnomocnik procesowy.

4. Zasadniczym zarzutem wobec badanej skargi jest brak zdolności skargowej Gminy Wyznaniowej, która utraciła podmiotowość prawną, a wraz z nią zdolność sądową. Prawdą jest, że poszczególne gminy wyznaniowe, działające w ramach struktury MZR posiadają oso-

bowość prawną i mogą być podmiotem praw i obowiązków. Jednakże 31 stycznia 2017 r. Gmina Wyznaniowa utraciła osobowość prawną, co potwierdza pismo Wojewody Mazowieckiego z 23 sierpnia 2017 r. odmawiające wydania zaświadczenia o osobowości prawnej oraz treść samej skargi i zażalenia. Do Trybunału wpłynęło ponadto pismo z 31 sierpnia 2020 r. pełnomocnika MZR, reprezentowanego przez Pana T.M. (powołującego się również na pełnienie funkcji Muftiego), które dodatkowo potwierdziło zniesienie Gminy Wyznaniowej, jak również sam spór wewnątrz wspólnoty. Wskazano, że podjęta 17 grudnia 2016 r. uchwała Najwyższego Kolegium MZR zniósła 31 stycznia 2017 r. Gminę Wyznaniową w W. O przedmiotowym fakcie powiadomiony został Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Wojewoda Mazowiecki oraz Dyrektor Departamentu Wyznań Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA, a także sama gmina.

4.1. Do utraty osobowości prawnej doszło już w trakcie postępowania przed Sądem Okręgowym w W., jeszcze przed wydaniem ostatecznego rozstrzygnięcia wskazanego przez skarżącego – postanowienia Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2018 r. (sygn. akt [...]), odrzucającego zażalenie Gminy Wyznaniowej.

W zaskarżonym postanowieniu Trybunał wyraźnie wskazał, że jako podmiot nieistniejący, Gmina Wyznaniowa nie jest już beneficjentem wolności i praw określonych w Konstytucji. Utraciła ona osobowość prawną, a tym samym zdolność prawną, sądową i do czynności prawnych. W obecnym składzie Trybunał podziela tę ocenę. Ocena podmiotowości prawnej skarżącego podmiotu należy do wymogów formalnych skargi konstytucyjnej. Zarzut skarżącego, że Trybunał przedwcześnie ocenił utratę osobowości prawnej, jest zatem chybiony.

4.2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że prawo wniesienia skargi jest bowiem prawem osobistym i ściśle związanym z określonym podmiotem. Utrata osobowości prawnej przez Gminę Wyznaniową – jeszcze w trakcie postępowania sądowego – oznacza więc wygaśnięcie prawa przysługującego jej na podstawie art. 79 Konstytucji. Warto odnotować również, że sytuacja prawna Gminy Wyznaniowej musi mieć charakter rzeczywisty i realny, a przy tym ma trwać w chwili wnoszenia skargi. Wymagane jest więc wykazanie, że naruszenie posiada charakter aktualny, a nie potencjalny, co wydaje się trudne w przypadku, gdy gmina została już zniesiona i nie istnieje. Gmina Wyznaniowa 31 stycznia 2017 r. utraciła byt prawny, a tym samym możliwość skutecznego zainicjowania postępowania sądowego.

Poszukując ochrony prawnej skarżący wniósł skargę konstytucyjną, powołując się na zaskarżenie przepisów które, jak podnosi, stanowiły podstawę jej zniesienia. W jego ocenie brak uznania podmiotowości prawnej był nieprawidłowy i stanowił wynik zastosowania niekonstytucyjnych przepisów. Jak wynika z dołączonych do skargi orzeczeń i pism z 31 stycznia 2017 r., Gmina Wyznaniowa została poddana likwidacji i wykreśleniu z rejestru na podstawie uchwały z 17 grudnia 2016 r. Najwyższego Kolegium MZR, a nie *ex lege*. W związku z tym, jako podmiot nieistniejący, nie jest beneficjentem wolności i praw określonych w Konstytucji.

Zarzut skarżącego, że likwidacja Gminy Wyznaniowej przez T.M. (powołującego się na funkcję Muftiego MZR) została dokonana w sposób nieuprawniony, nie podlega ocenie czy też kontroli Trybunału Konstytucyjnego. Tak samo nie podlega weryfikacji skuteczność czynności podjętych w wyborach do organów władz MZR, w tym umocowanie do dokonania czynności procesowych przez osoby powołujące się na sprawowanie w Związku funkcji pochodzących z wyborów.

Trybunał ponownie stwierdza, że spory dotyczące skuteczności wyboru władz MZR powinny być rozstrzygane wewnątrz jego struktur. Autonomia związków wyznaniowych, czyli ich zdolność do tworzenia i rządzenia się własnym prawem wewnętrznym, jest istotnym przejawem kolektywnej wolności sumienia i wyznania.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.